

Zadnje poglavje obravnava vojaško demokracijo, ki naj bi jo bil dosegel razvoj leubiških plemen. Iz celih strani citatov in analogij pa se avtorjeve domneve kaj medlo odražajo. Podobno učinkuje tudi poslednje poglavje, v katerem skuša avtor uvrstiti vojaško demokracijo leubiške kulture v okvir raznih periodizacij. Ob koncu označuje pisatelj sam svoje delo kot poskus, ki je bil doslej nenavaden, svoje dognanje pa kot »zelo verjetno« ter prepušča njegovo upravičenost diskusiji.

Vilko Novak

Römische Forschungen in Niederösterreich. Band III. Carnuntina. Vorträge beim internationalen Kongress der Altertumsforscher. Carnuntum 1955. Herausgegeben von Erich Swoboda. 1956, Graz-Köln, Verlag Hermann Böhlaus Nachf. 201 strani in XXIV tabel.

E. Swoboda poudarja v svoji uvodni besedi velik pomen študija rimske provincialne arheologije in zgodovinske sinteze na osnovi arheoloških podatkov.

Članek *L'Algerie romaine et la Pannonie* Jeana Baradeza govori o vojaških enotah iz Panonije, ki so bile v Afriki. Obravnava posadke v Numidiji in Mavretaniji. Podatke so dala zlasti izkopavanja v večjih in vojaško pomembnih krajih afriških provinc.

Denis van Berchem razpravlja v članku *Les Marcomans au service de l'empire*, na katero pleme Markomanov se nanaša omemba *tribunus gentis Marcomannorum* v *Notitiarum dignitatum* Oc XXXIV. 24. Po natančnem pregledu omenjenega odstavka in po primerjavi z ostalimi zgodovinskimi podatki se avtor odloči za to, da so tu omenjeni Markomani, ki so prišli v Panonijo v času Galiena, ne pa tisti iz začetka 4. stoletja, kot se je mislilo doslej.

A. Betz navaja v članku *Zur Dislokation der Legionen in der Zeit vom Tode des Augustus bis zum Ende der Prinzipat-Epoche* posamezne važne vire, iz katerih je moči z arheološkimi podatki točno določiti število legij v posameznih provincah in kako njihovo število raste glede na vojaški položaj. Število legij in njih premike nam predočuje tudi več preglednih tabel.

Eric Birley piše o Hadrijanovi mejni politiki v prispevku *Hadrianic Frontier Policy*. Avtor se podrobneje ustavlja ob Hadrijanovem limesu v Britaniji, fossatu Afrike in limesu v Gornji Germaniji ter Panoniji. H koncu navaja splošne sklepe, kako je Hadrijanova politika stremela h gospodarski samostojnosti obmejnih krajev, ker je bila meja le tako dovolj močna.

Sledi članek G. Brusina: *Strutture murarie della romana Aquileia*. V njem podaja ugotovitve izkopavanj v Akvileji, ki se nanašajo na način zidave. Naštevata tudi glavni gradbeni material in opisuje način zidanja v raznih časih pri raznih stavbah, t. j. obzidju, pristanišču ter drugih javnih in zasebnih zgradbah.

Ko govori G. Forni o tribusih v prispevku *Le tribù romane in Pannonia* omenja najprej temeljno delo Kubitschka na tem področju. Omenja pa nekaj popravkov, ki bi jih to delo potrebovalo zaradi novih raziskav. Najprej navaja nekaj tehničnih popravkov, potem pa še potrebne dodatke, tako obravnava tribusov po imenih cesarjev. Tudi za nekatera panonska mesta so se podatki ob novih najdbah nekoliko spremenili.

F. Fremensdorf navaja v *Der allmähliche Übergang vom Heidentum zum Christentum und von der römischen in die fränkische Zeit unter besonderer Berücksichtigung der Grabungen unter der Severinskirche in Köln* nove sklepe o zgodnjem krščanstvu v Porenju, ki jih je prineslo izkopavanje v Kölnu pod cerkvijo sv. Severina. Tu je bilo rimsko pokopališče, kjer so, kakor podatki kažejo, pokopavali tudi kristjane že v 2. stoletju n. š. in pozneje tudi zgradili grobno kapelico, nad njo pa cerkev. Na podlagi opažanj pri teh izkopavanjih in še nekaterih drugih v Kölnu podaja avtor nekaj sklepov glede razvoja in organizacije krščanstva na prehodu iz antike v srednji vek.

J. P. Gillam opisuje rimsko keramiko v severni Britaniji, t. j. na področju Hadrijanovega limesa. Deli jo v keramiko iz časa Flavijcev in Trajana, iz časa Hadrijana in Antoninova ter iz 3. in 4. stoletja n. š. Opisuje posamezne tipe posod in jih ponazarja s slikami. Govori tudi o delavnica in raznih zgodovinskih dogodkih, ki so kronološki okvir za delitev keramike.

Članek M. Grbića *Römische Kunstschätze aus dem serbischen Donaugebiet* obravnava razvoj umetnosti v srbskem Podonavju za časa rimskega imperija. V tej umetnosti je čutiti dve komponenti: ena, domača, ni sprejela dosti rimskih elementov in si jih je prilagodila; druga pa je umetnost Rima in rimskih umetnikov. To je čutiti pri vseh najdbah, ki jih avtor obravnava.

V članku *Coin Evidence for the Abandonment of a Frontier Province* nam prikazuje J. P. C. Kent, kako najdbe novcev in prenehanje kovnic priča o tem, kako je imperij opuščal obmejno provinco ali pa jo skušal obdržati. Obravnavani provinci sta predvsem Britanija in Panonija.

R. Laur-Belart opisuje nova napredovanja raziskovanj na področju legijskega taborišča Vindonisse in o novih sklepih o smeri cest in orientaciji taborišča.

V članku *Apsyrtis-Apsoros* govori A. Mohorovičić o pomenu Osorja na prehodu med Lošinjem in Cresom. Pomemben je bil že v predzgodovini, zlasti v času rimske okupacije in avtor navaja, kar nam o tem govore arheološke najdbe.

V. E. Nash-Williams govori o rimskem mestu Venta Silurum v jugovzhodnem Walesu. Najprej obravnava ustanovitev mesta, potem lego, ime in vse obrambne naprave.

Članek G. Novaka govori o grškem elementu v mestih Dalmacije od začetka grške kolonizacije v 4. stoletju pred n.š. in v času rimskega cesarstva. Predvsem obravnava mesta Issa, Pharos, Kerkyra melaina, Salona, Epidaurum itd.

Remarques sur l'onomastique de Castellum Celtianum H. G. Pflauma nam podajajo gradivo z napisov pokopališča tega afriškega mesta. Avtor nam nekako statistično prikazuje imena, njihovo pogostost in razne hipoteze o narodnosti posameznikov ter celotni strukturi prebivalstva. Svoja izvajanja ilustrira tudi s preglednimi tabelami v tekstu.

André Piganiol opisuje v prispevku *Etat actuel de l'étude des nouvelles inscriptions d'Orange* antične katastrofe na kamnitih ploščah, najdenih v tem mestu. Najprej navaja nekaj publikacij, potem opisuje spomenike in način njih branja. H koncu poudarja pomen teh spomenikov za raziskavo antične kartografije, načina centuriacije, snovanja kolonij itd.

J. A. Richmond je prispeval članek *New Evidence upon the Achievements of Agricola*. V njem govori najprej nekoliko o dogodkih ob britanski meji pred prihodom Agricole, nato pa opisuje pohode tega poveljnika in kraje, skozi katere je vodila njegova pot. Opisuje tudi utrdbe in ceste na osvojenem ozemlju in kasnejšo evakuacijo z dela tega.

A. Salač obravnava v članku *Zwei vorislamische Gottheiten auf einer römischen Inschrift* rimski napis iz neznanega najdišča, ki je danes v Bratislavi. Na njem sta imenovana bogova Theandrius in Manapho. Na podlagi analogij na bližnjem Vzhodu sklepa avtor, da sta to arabski predislamski božanstvi.

W. Schleiermacher razpravlja o razvoju ratijskih mest pred letom 250 n.š. Na podlagi skromnega epigrafskega materiala in številnejših arheoloških podatkov, podaja avtor razvoj mest, zlasti Auguste Vindelicorum, Cambodunuma in Brigantiuma. Kaže tudi na nerešene probleme v zvezi s tem razvojem.

Sledi prispevek W. Sestona: *La conference de Carnuntum et le «Dies Imperii» de Licinius*. V njem dokazuje avtor, da se glede omenjenih dogodkov v začetku 4. stoletja ne smemo naslanjati le na podatke Lactantija in puščati Zosima v nemar, kakor so to doslej delali.

J. Szilágyi navaja v članku *Die Bedeutung von Aquincum im Spiegel der neuesten Ausgrabungen* zlasti zaključke novejših izkopavanj v legatovi palači in primerja skoro vzporedni razvoj Aquincuma in Carnuntuma.

V članku *Die römische Überlieferung vom staatlichen und kulturellen Zustande der Barbaria* omenja G. Walser najprej rimski državni arhiv, kje so bili zbrani podatki o barbarskih pokrajinah, a se nam niso ohranili. Nato razpravlja o podatkih, ki sta nam jih zapustila Cezar in Tacit in razlaga, zakaj sta ta dva avtorja prispevala zelo nepopolno gradivo in le malo splošnih podatkov.

Iva Mikl